

российского рынка, а тем более наращивать объемы экспорта.

По мнению многих специалистов развитие экономического приграничного сотрудничества в части сохранения рынков России для украинских товаров может способствовать реализации отдельных положений концепции Единого экономического пространства.

Речь идет о провозглашенной лидерами четырех государств зоны свободной торговли на основе общепризнанных в мировой практике принципах – на принципах ВТО, которые гарантируют равенство конкурентных возможностей стран-участниц, их международную правовую защиту.

Как свидетельствует мировая практика, зоны свободной торговли являются не очень эффективными инструментами обеспечения режима свободной торговли по сравнению с режимом свободной торговли. Это наиболее простая форма региональных интеграционных объединений стран, члены которой, сохраняют свободу действий в области внешней торговли, и, в частности, свой таможенный тариф. На практике страны-участницы зоны свободной торговли устраняют таможенные и некоторые нетарифные барьеры в торговле между собой не полностью, а лишь частично, и таким образом соответствующий режим в таких зонах охватывает более-менее ограниченный круг товаров. Но это прерогатива практиков и дополнительных договоренностей. Мы же речь ведем о самом принципе внедрения такой формы приграничного экономического сотрудничества, как приграничная зона свободной торговли в рамках Единого экономического пространства.

Формирование приграничной зоны свободной торговли на принципах ВТО можно начать с Ростовской области, с которой Луганская область имеет разветвленные связи и обоюдные представительства предприятий. К тому же формирование зоны свободной торговли на принципах ВТО не будет противоречить стратегической парадигме Украины – евро-интеграционному курсу.

Для Луганского региона, как и для других приграничных регионов Украины, важное значение имеет развитие между регионами межрегиональной кооперации, создание совместных предприятий по выпуску новых видов высоколиквидной продукции, согласование инновационной и инвестиционной политики. Украина присутствует в российском строительном комплексе, перерабатывающей промышленности и сфере услуг, однако потенциал далеко не исчерпан. Например, Луганским пищевикам уже становится тесно на отечественном рынке.

Между тем создание зоны свободной торговли между приграничными территориями Украины и России невозможно без решения таких проблем, как отмена ограничений на поставку украинской металлопродукции, сахара, спирта в Россию и других дискриминационных мер на украинские товары. Ведь речь идет не просто о «развитии сотрудничества», а о равноправных конкурентных возможностях регионов.

Максимально использовать все рассмотренные позитивные моменты интеграции приграничных регионов Украина сможет только после тщательного согласования интересов сторон как в процессе формирования зоны свободной торговли, так и на каждом этапе ее функционирования.

Выводы. Построенная на основе интеграционной теории экономического регионализма концептуальная модель региональных приоритетов внешнеэкономической деятельности позволяет сформулировать главное условие интеграции Украины в мировое хозяйство оптимальное сочетание различных интеграционных уровней международного, межрегионального, межгосударственного и межрегионального приграничного.

Такое сочетание возможно только в рамках правильного выбора экономических приоритетов во внешнеэкономической политике и форм ее реализации. Преимущество предложенного подхода по сравнению с ныне существующими заключается в том, что он позволяет разрабатывать инструментарий не только для проведения детального анализа и оценки каждого интеграционного уровня и направления, а также конкретной формы их реализации, но и является психологически важным в части того, чтобы различные интеграционные векторы не считались конкурентами. Кроме того, векторная риторика позволит воспринимать различные интеграционные направления как равнозначные ориентиры для развития в Украине внешнеэкономической деятельности.

Источники и литература

1. Янковский Н.А. Экономическое приграничное сотрудничество в рамках Единого экономического пространства (ЕЭП): плюсы и минусы для Украины // Проблемы и перспективы развития сотрудничества между странами Юго-Восточной Европы в рамках Черноморского экономического сотрудничества и ГУУАМ. – Сборник научных трудов. Том 1. Свищов – Донецк - Мариуполь –2004: ДонНУ. – С.11–21.
2. Філіпенко А. Природа та особливості сучасного міжнародного інтеграційного процесу // Економічний часопис. – 2003. – № 4. – С. 3–7.
3. Шумский Н. Экономическая интеграция государств сотрудничества: возможности и перспективы // Вопросы экономики. – 2003. – №6. – С. 123–134.
4. Филиппов В.И. Мировое хозяйство: типы и закономерности развития. – К.: «Вища школа», 1983. – 256 с.
5. Макогон Ю.В. Ляшенко В.Формы и направления межрегионального трансграничного сотрудничества. – Донецк: ДонНУ, 2002. – 271 с.
6. Мікула Н. Єврорегіони: досвід та перспективи. – Львів: ІРД НАН України, 2003. – С. 222.
7. Гальчинский А. Единое экономическое пространство // День.– 9 декабря. – 2003.
8. Мазаракі Л. Юхіменко В. За спільністю мотивів стратегічного партнерства. Економічні відносини України з Російською Федерацією // Політика і час. – № 6. – 2002. – С. 3–11.
9. Фомін С. “Європейський вибір” та “Інтеграція в Євразію”. Єдиний економічний простір: Спроба поєднати не поєднуване? // Політика і час. – №2. – 2003. – С. 71–81.

Гаркуша О.М.

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Постановка проблеми.

Однією з найважливіших особливостей розвитку сучасного світу є швидко прогресуюча інтеграція. Вона зачіпає самі

різні аспекти сучасного життя — економіку, політику, культуру, ідеологію, безпеку, оточуючу середовище. Економічна зміна інтеграції включає багато разів збільшені за останні десятиріччя потоки товарів і послуг між країнами, капіталу, праці і інформації, а також інтернаціоналізацію виробничих процесів аж до міжнародного розділення окремих технологічних операцій. В цілому інтеграцію можна охарактеризувати як посилення взаємозалежності національних економік, взаємовплив і взаємопереплетення різних сфер і процесів в світовому господарстві.

Зв'язок з останніми дослідженнями і публікаціями.

Вперше термін інтеграції використав американський економіст Т. Левіт, позначивши ним процес злиття ринків, який активно проявився у 1980 роках [1]. Професор Угорської академії наук М. Шемаї характерною особливістю інтернаціоналізації вважає те, що міжнародні потоки, а це головним чином потоки капіталу та інформації, в умовах лібералізації майже не контролюються національними законодавчими актами [2].

Вивченням цього феномена займаються й вчені України. Дослідженню економічного аспекту глобалізації присвячені, зокрема, роботи С.І. Соколенка, О.Г. Білоруса, Ю.М. Пахомова, А.С. Філіпченка, С.І. Пиріжкова. З точки зору, наприклад, С. І. Соколенка, поняття “інтеграція” не є однозначним, його можна визначити по-різному в залежності від того, про що йдеться — про окрему компанію, галузь, країну чи про світове виробництво взагалі [3].

У процесі досліджень питань активізації інтеграційних процесів у сфері підприємництва України особлива увага приділялася питанням ролі держави у розвитку цих процесів, необхідності їх державного регулювання та підтримки підприємницьких ініціатив щодо підвищення ефективності і конкурентоспроможності великого та малого бізнесу в умовах світової економічної інтеграції й глобалізації.

Актуальність теми дослідження. Підвищення ефективності суспільного виробництва в окремих країнах та у всьому співтоваристві, що інтегрується, може бути забезпечено лише у разі, коли ці країни будуть узгоджено створювати найбільш сучасні за технічними та економічними параметрами підприємства у всіх сферах економіки. При цьому однакові за техніко-економічними параметрами підприємства, що працюють в одних і тих же галузях національних економік країн, що інтегруються. Мають витрачати на виробництво однотипних товарів практично однакову кількість ресурсів.

У кожній галузі національної економіки, яка взяла курс на економічну інтеграцію, мають створюватися необхідні умови для закриття неефективних виробничих ланок та концентрації виробництва на підприємствах оптимальних розмірів. Така економічна політика забезпечує збереження матеріальних та трудових ресурсів у рамках кожної окремої галузі. Лише проведення такої політики у масштабах всієї національної економіки дає змогу створити в країні оптимальну структуру національної економіки.

Результати дослідження.

В широкому розумінні міжнародну економічну інтеграцію визначають і як відносини, і як процес. Інтеграцію в першому розумінні можна тлумачити як відсутність будь-якої форми дискримінації іноземних партнерів в кожній з національних економік. В такому плані міжнародна економічна інтеграція розглядалася нами як вищий рівень розвитку міжнародних економічних відносин (МЕВ). Як процес, інтеграція виявляється в стиранні відмінностей між економічними суб'єктами представниками різних держав.

Розвиток процесів міжнародної економічної інтеграції обумовлен такими чинниками [5]:

- наявністю і необхідністю рішення глобальних проблем (енергетичній, продовольчій, екологічній, використання Світового океану і космосу, економічного зростання і народонаселення, економічної безпеки, роззброєння);
- різким скороченням відстаней за рахунок розвитку транспортнокомунікаційних сітей;
- ринковою «уніфікацією» економічного розвитку.

На певному рівні розвитку мікроінтеграції виникають транснаціональні корпорації. Вони є і самими інтегрованими мікроструктурами (зокрема, Chrysler, General Motors, Volkswagen, Toyota, Honda – вертикальна, Mobil, Texaco – горизонтальна інтеграція).

На рівні національних економік інтеграція розвивається на основі формування економічних об'єднань країн з тим або іншим ступенем узгодження їх національних політик. Тут йдеться про явище економічного регіоналізму. Отже, маємо дворівневу структуру інтеграційного процесу (рис. 1).

Умови розвитку і чинники ефективності мікроінтеграції в системі взаємостосунків ТНК розглядаються в теорії інтернаціоналізації. Концепція інтернаціоналізації, запропонована і популяризована П. Баклі і М. Кесоном, а потім значно доповнена А. Кругманом, в цілому відображає підходи, встановлені в основу вищезгаданих горизонтальної і вертикальної інтеграції.

Корена відмінність між мікроінтеграцією і інтеграцією, на думку Р.Гросса і Д. Куджави, полягає в наступному. Інтернаціоналізація включає операції, які знаходяться зовні сфер вертикальної або горизонтальної інтеграції, – придбання капіталу, робочої сили, технологій. Проблему формування підходу багаточинника до дослідження інвестиційної поведінки ТНК вирішив англійський економіст Дж. Данніг в рамках розробленої їм еkleктичної теорії міжнародного виробництва [6].

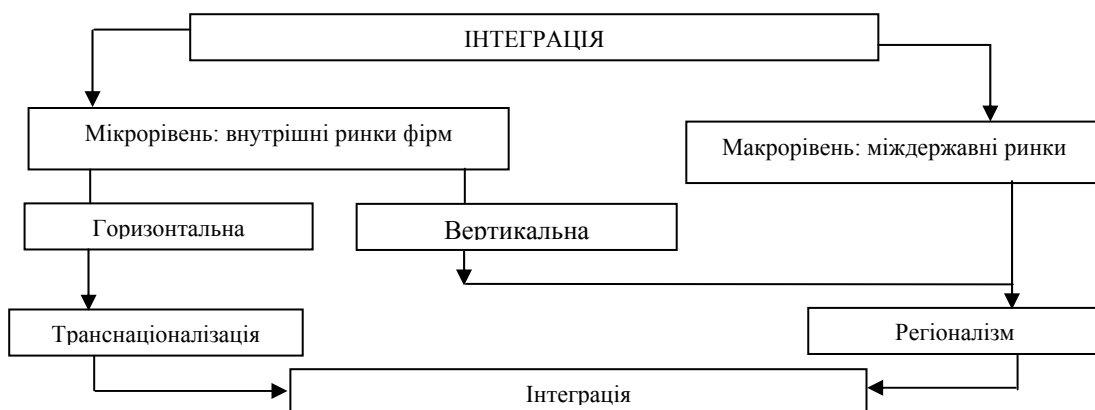

Рис. 1. Структура інтеграційного процесу [5]

Процеси макроінтеграції досліджені у фундаментальних роботах зарубіжних і вітчизняних економістів. На основі

аналізу інтеграційних процесів у сфері підприємництва, оцінки потенціалу та реального впливу інтегрованих підприємницьких структур (ІПС) на підвищення ефективності національної економіки в умовах світової глобалізації доведено, що процес створення ІПС в Україні є закономірним і має стати необоротним, оскільки досить точно відповідає і світовому досвіду реалізації інтеграційних процесів, і сучасним тенденціям формування корпоративного сектору в країнах, що розвиваються, і потребам інтеграції української економіки у світове господарське товариство.

Державними пріоритетами у підприємницькій сфері економіки, що мають враховуватися при виборі організаційних структур, форм і механізмів інтеграції, як походить із [7]:

- пріоритет великих корпорацій холдингового типу, що формуються на нові консолідації активів, реалізації акціонерних форм регулювання і високого ступеня централізації управління й контролю спільної діяльності;
- пріоритет інтегрованих підприємницьких структур, орієнтованих на випуск високотехнологічної наукомісткої продукції зі зростаючою концентрацією на доданій вартості;
- пріоритет міжрегіональних інтегрованих підприємницьких структур;
- пріоритет великих диверсифікованих підприємницьких структур на базі міжгалузевої інтеграції, здатних суттєво вплинути на процеси реструктуризації промисловості та конкретних галузей;
- пріоритет транснаціональних корпорацій, зокрема транснаціональних ФПГ, здатних до реального партнерства, кооперації та науково-технічного співробітництва із закордонними ТНК, а також міжнародних ФПГ, що формуються на основі міжурядових угод з окремими країнами.

Як теоретично обґрунтованими і практично апробованими прийнято розглядати такі основні форми міжнародної регіональної економічної інтеграції: зона преференційної торгівлі; зона (асоціація) вільної торгівлі; митний союз; загальний ринок; економічний і політичний союз.

Економічна природа інтеграційних угруповань і взаємин між створюючими їх країнами обумовлюють логіку і спадкоємність в становленні і розвитку форм міжнародної регіональної економічної інтеграції (табл. 1).

Таблиця 1. Форми міжнародної регіональної економічної інтеграції [4]

Форми міжнародної регіональної економічної інтеграції	ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ					
	Звуження внутрішніх тарифів	Встановлення внутрішніх тарифів	Загальний зовнішній тариф	Вільне переміщення капіталу та робочої сили	Гармонізація економічної політики	Політична інтеграція
Зона преференційної торгівлі						
Зона (асоціація) вільної торгівлі						
Митний союз						
Загальний ринок						
Економічний союз						
Політичний союз						

Ключовими щодо економічних умов інтеграції є наступні критерії: рівень розвитку країн, їх ресурсних і технологічних потенціалів; ступінь зрілості ринкових відносин, зокрема національних ринків товарів послуг, капіталу і праці; масштаби і перспективи розвитку економічних взаємозв'язків країн і т.д. Важливе значення мають також інфраструктурна і соціально-культурна сумісність.

Основними напрямками удосконалення державного регулювання процесів інтеграції у сфері підприємництва в Україні є наступні [5]:

- першочергову і невідкладну розробку концепції державної політики щодо інституціональної трансформації економіки України, яка б передбачала, окрім іншого, курс на формування й підтримку інтегрованих підприємницьких структур;
  - удосконалення і розвиток нормативно-правової бази, насамперед у напрямку істотних змін чинних Законів України "Про промислово-фінансові групи" та "Про господарські товариства" (що стосується акціонерних товариств) і щодо порядку створення й складу інтегрованих підприємницьких структур (у тому числі корпоративного типу). Потребують також невідкладного правового забезпечення корпоративні відносини у межах акціонерних форм організації ІПС й з точки зору захисту прав та інтересів інвесторів (акціонерів), кредиторів й інших зацікавлених суб'єктів господарювання. Необхідно прискорити прийняття Закону України "Про акціонерні товариства";
  - розробку та впровадження ефективного механізму регулювання інтеграційних процесів у сфері підприємництва. Вважаємо недоцільним створення і функціонування багатогалузевих холдингових груп згори, які, як доводить практика, виявилися неефективними як з точки зору ринкових, так і державних інтересів. Ефективнішими, на наш погляд, мають стати кластерні моделі організації бізнесу в галузевому і територіальному просторі;
  - стратегічна лінія держави щодо ІПС має природно поєднуватися з антимонопольною політикою. Адже великі компанії традиційно асоціюються з монополізмом, однак неупереджений економічний аналіз доводить, що монополізм є зворотним боком неефективної антимонопольної політики. Тому держава має не лише підтримувати малий і середній бізнес, а й сприяти розвитку великих, як правило, інтегрованих структур у підприємстві з метою розв'язання проблем стабілізації економічного зростання в Україні та забезпечення її конкурентоспроможності у світовому масштабі;
  - формування інформаційної системи щодо діючих, але незареєстрованих інтегрованих угруповань у різних галузях економіки, а також ІПС, які офіційно функціонують, та тих, що створюватимуться у перспективі, з метою проведення систематичного моніторингу їхньої діяльності й контролю за нею.
- Ефективність міжнародної регіональної економічної інтеграції досягається за рахунок наступних чинників [8]:
- усунення дискримінації і бар'єрів між країнами – учасницями інтеграційних угруповань в русі товарів і послуг, капіталу, робочої сили і підприємництва;
  - стандартизації і уніфікації у виробничо-комерційній сфері;

- динамічного ефекту, завдяки розширенню ринку і економії на масштабах виробництва;
- забезпечення достатнього рівня конкуренції.

Для зрілих інтеграційних угруповань (загальний ринок, економічний і політичний союзи) характерні:

- синхронізація процесів відтворення;
- створення господарчого комплексу із тісними взаємними зв'язками національних економік з пріоритетом власного розділення праці;
- особливі механізми регулювання, переважно національні органи;
- погоджена політика як у взаємних економічних відносинах, так і з іншими країнами та групами країн.

В цілому послідовний розвиток форм міжнародної регіональної економічної інтеграції забезпечує якнайповніше і найраціональніше використання економічного потенціалу країн і підвищення темпів їх розвитку.

Водночас розв'язуються важливі питання соціальної політики за рахунок об'єктивно обумовленого зниження цін на основні товари і послуги і створення нових робочих місць, і завдяки концентрації зусиль країн-учасниць на пріоритетних програмах соціально-економічного розвитку. В зрілих інтеграційних угрупованнях виробляються і реалізуються могутні і дієві механізми забезпечення колективної економічної безпеки.

Проте, не дивлячись на очевидні економічні переваги, процеси міжнародної регіональної економічної інтеграції, відбуваються на фоні складного переплетення політичних і соціально-економічних проблем. Основні чинники, обумовлюючи виникнення і існування згаданих проблем, наступні:

- націоналізм, традиційні конфлікти між окремими країнами та групами країн, ідеологічні розбіжності;
- політико-правові, економічні та соціально-культурні розбіжності країн-членів; зростання витрат при реалізації функцій регулювання на наднаціональному рівні; протиріччя розширення складу інтеграційних угруповань та інше.

Сучасним процесам міжнародній економічній інтеграції властиві певні особливості, а саме:

- динамізм процесів міжнародної економічної інтеграції в цілому, обумовлений як дією об'єктивних чинників, так і «ланцюговою» реакцією країн світу на розвиток окремих інтеграційних угруповань;
- нерівномірність розвитку і реалізації форм міжнародної економічної інтеграції, породжена явними відмінностями економічного розвитку країн і регіонів світу;
- розвиток разом з інтеграційними дезінтеграційних процесів, має глибоке коріння в історичних, політичних економічних і соціальних закономірностях світового розвитку.

Масштаби і темпи регіональної економічної інтеграції, відбуваються в цілому на об'єктивній основі, дають підстави для виділення її третьої детермінантою сучасного світового економічного розвитку (рис.2).

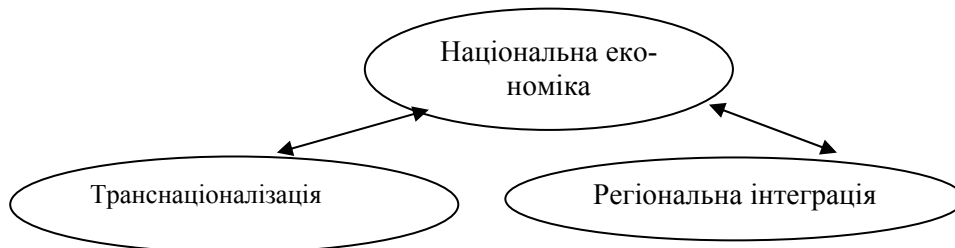

Рис. 2. Детермінанти сучасного світового економічного розвитку [5]

Ключовими в сучасних дослідженнях стають, таким чином, взаємостосунки «трьох детермінант». Відзначимо, що дослідження проблеми «транснаціоналізація – національна економіка» є традиційними для сучасної економічної науки. Зокрема, це торкається впливу ТНК на економіку країни базування і приймаючих країн, регулювання діяльності ТНК на національному і міжнародному рівнях.

В контексті нашого дослідження важливо відзначити, що економічна влада держави над підприємствами слабшає, коли такі економічні суб'єкти, як ТНК, одержують справжню незалежність від своїх урядів. Проблеми «національна економіка – регіональна інтеграція» також розглядаються практично у всіх дослідженнях міжнародного економічного розвитку. Найважливішим тут є питання втрати країнами – учасницями інтеграційних угруповань частини економічного суверенітету, доцільності і ефективності наднаціонального регулювання економічних процесів.

В той же час практично неопрацьованими залишаються питання взаємодії «транснаціоналізація – регіональна інтеграція». Такі дослідження вперше були проведені (на рівні обґрунтованих теоретичних моделей) північноамериканськими ученими в період створення зони вільної торгівлі «США–Канада» і НАФТА. Підбиваючи підсумки, зазначимо, що державний вплив на процеси становлення і стратегію розвитку в Україні ІПС має базуватися на положеннях:

- інтеграція української економіки у світову економічну систему не може відбутися за умови ігнорування тенденції до консолідації, результатом якої є поява адаптивних інтегрованих структур як базового елемента організаційного оформлення сучасного підприємництва;
- позитивний досвід здійснення інтеграційних процесів у сфері підприємництва інших країн і становленні ринкових інститутів дає підстави розглядати ІПС як одного з найважливіших учасників реструктуризації національного господарства в умовах перехідної економіки.

Висновок

У процесі досліджень питань активізації інтеграційних процесів у сфері підприємництва України особлива увага приділялася питанням ролі держави у розвитку цих процесів, необхідності їх державного регулювання та підтримки підприємницьких ініціатив щодо підвищення ефективності і конкурентоспроможності великого та малого бізнесу в умовах світової економічної інтеграції й глобалізації.

Таким чином можна стверджувати, що від пріоритетів, обраних державою у сфері підтримки інтеграційних процесів у підприємстві, залежатиме місце країни в системі світогосподарських зв'язків та її міжнародна конкурентоспроможність.

Економічне інтегрування неможливе без подальшого розвитку суспільного характеру міжнародного виробництва, без поглиблення інтернаціоналізації виробництва на основі об'єднання виробничих та наукових потенціалів багатьох країн. І

лише таке інтегрування відкриває перспективу вирішення не окремих тимчасових задач економічного або соціального плану, а виходу країни на принципово нові виробничо-технічні та соціально-економічні рубежі.

Джерела та література

1. Губський Б.В. Євроатлантична інтеграція України. – К.: Логос, 2003. – 328 с.
2. Шимаи М. Глобализация как источник конкуренции, конфликтов и возможностей // Проблемы теории и практики управления. – 199. – №1.
3. Соколенко С.І Глобалізація і економіка. – К.: Логос, 1999. – 568 с.
4. Бурковський І., Немиря Г., Павлюк О. Україна і європейська інтеграція // Політика і час. – № 3–4. – 2000. – С. 4–14.
5. Пахомов Ю.Н., Филипенко А.С., Лукьяненко Д.Г., Макогон Ю.В. Международные стратеги экономического развития: Учебное пособие. – Донецк: ДНУ, 2002. – 239 с.
6. Sachs J.D., Warner A. economic Reform and the Procece of Global Integration // Brookings Papers on Economic Activiti. – Vol. 1. – Washington, 1995. – P. 36.
7. Буряк П.Ю. Державна підтримка інтеграційних процесів // Фінанси України – 2004. – № 11. – С. 63–67.

Генералова Ю. В.

ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ У КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Вступ. Стабілізація і розвиток української економіки значною мірою залежить від ефективності інвестиційної діяльності, що є найважливішою складовою ринкового господарювання. Особливо це важливо зараз, коли економіка України починає виходити із затяжної кризи. В цих умовах недостатність і невизначеність внутрішньої інвестиційної бази - одна з основних перешкод на шляху забезпечення економічного зростання в Україні. В умовах нестачі внутрішніх заощаджень інвестиційні ресурси, як правило, доповнюються надходженнями іноземного капіталу. Але, внаслідок нестабільного законодавства, відсутності системи страхування іноземних інвестицій і низки інших причин, іноземні інвестиції поки що не мають істотного впливу на розвиток української економіки. Враховуючи це можна відзначити, що залучення іноземного капіталу є важливою задачею, яка має бути вирішеною у найближчий час.

Звернення до іноземних джерел інвестування необхідне країні з декількох причин. По-перше, це пов'язане з можливістю залучення до економіки України сучасних технологій, що дозволить підвищити конкурентоспроможність вітчизняного виробництва. По-друге, підприємства з іноземним капіталом, створюючи нові робочі місця, сприяють підвищенню рівня зайнятості населення України та зниженню соціальної напруженості.

Проблема залучення й ефективного використання іноземних інвестицій постійно привертає увагу науковців. Однією з перших спроб оцінити вплив іноземних інвестицій на довгостроковий економічний розвиток була модель Леонтєва В. Цікавими є також модель Вельфенса-Джесински і модель мультиплікатора-акселератора [1, с.52]. На сучасному етапі вплив іноземних інвестицій на економічне зростання досліджується у працях таких авторів, як Юданов Ю. [2, с. 58], Шакина А. [3, с. 48], Чечетов М. [4, с. 4], Борщевський В.[5, с. 108], Вишивана Б. [6, с. 82] та інших. В них розглянуті теоретичні та практичні питання: створення сприятливого інвестиційного клімату, досвіду різних країн стосовно залучення іноземних інвестицій, управління інвестиційною діяльністю в країні. Але незважаючи на широке коло досліджень, відкритими залишаються питання про те в яких межах залучення іноземних інвестицій не тільки не загрожує національній безпеці, але й стимулює економічне зростання.

Постановка завдання. Метою цієї статті є дослідження впливу іноземних інвестицій на економічне зростання, розгляд як позитивних, так і негативних наслідків збільшення частки іноземного капіталу в економіці України.

Результати. Сучасні умови економічного розвитку потребують проведення активної політики відносно залучення прямих іноземних інвестицій. В Україні вже створена законодавча база в сфері регулювання інвестиційної діяльності, яка поступово удосконалюється з метою досягнення більшого притоку іноземних інвестицій і підвищення ефективності їх використання. Але, не дивлячись на створену законодавчу базу, інституційну інфраструктуру, привабливість економічного потенціалу України, надходження іноземних інвестицій в Україну – незначні. Порівняно з країнами Східної Європи об'єм іноземних інвестицій, які надходять в економіку України, в 3–7 разів менші. Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, які надійшли в Україну станом на кінець 2003 року, становив 7133 млн. дол. [7, с.41]. Більша половина інвестиційного капіталу належить п'яти країнам. На першому місці США – 15 %, на другому Кіпр – 11 %, далі Велика Британія – 10 %, Росія та Нідерланди – по 8 %. І хоча в останній час кількість іноземних інвестицій які надходять до нашої країни зростає все ж їх частка в ВВП залишається низькою. Досвід же інших країн доводить, що в умовах нестачі внутрішніх інвестиційних ресурсів, іноземний капітал стає важливим джерелом розвитку виробництва.

У зв'язку з цим важливе значення набуває залучення іноземних інвестицій, яке перетворилося у хронічну проблему. Україні доводиться суперничати з іншими країнами, ринки яких виявляються більш привабливими для інвесторів, особливо азіатськими й латиноамериканськими країнами.

Головними чинниками, які негативно впливають на активність іноземних інвесторів в Україні, є правова, політична і економічна нестабільність; недосконала фінансово-кредитна й податкова система; високий рівень тінізації економіки [8, с. 80]. У зв'язку з цим інвестиційне середовище в Україні на думку багатьох спеціалістів можна охарактеризувати як дуже ризиковане. Критеріями оцінки ступені ризикованості інвестиційної діяльності є економічний (тенденція в економічному розвитку), соціальний (рівень соціальної напруженості), політичний (ступінь політичної напруженості), екологічний (рівень забруднення довколишнього середовища), кримінальний (рівень злочинності з урахуванням тяжкості злочинів) і інші. В Україні відносно економічного розвитку найменш привабливими є Тернопільська, Чернівецька області, а найбільш привабливими – Київ і Донецька область. За екологічним критерієм найменш забрудненими є Хмельницька і Волинська області, найгірший стан довкілля у Донецькій області. Рівень злочинності найбільший у Запорізькій і Луганській областях, найменший у Закарпатській області [9]. Взагалі найбільш привабливими для іноземних інвесторів є Київ та Дніпропетровська область.

Якщо звернутися до галузевої структури іноземних інвестицій, можна відзначити, що найбільший їх обсяг